

06/2024

Y Panel Craffu ar Ddatrysiadau y Tu Allan i'r Llys i Oedolion

Menywod mewn Cyfiawnder

Sicrhau Cyfiawnder
i Ddiodefswyr a
Lleihau Aildroseddu

Delivering Justice
for Victims
and Reducing
Reoffending

Comisiynydd
yr Heddlu a
Throseddu
De Cymru

South Wales
Police
and Crime
Commissioner

Trosolwg

Panel thematig oedd y Panel Craffu ar Ddatrysiadau y Tu Allan i'r Llys i Oedolion a gynhaliwyd ym mis Mehefin 2024 a oedd yn edrych yn benodol ar achosion yn cynnwys menywod a oedd yn cyflawni troseddau. Roedd pwrpas deul i'r panel hwn. Craffodd y panel ar yr achosion i bennu a gafodd y datrysiad ei ddefnyddio'n gywir. Yn ogystal, craffodd ar y prosesau a ddefnyddiwyd a'r safbwyntiau a fynegwyd wrth wneud penderfyniadau gan ganolbwyntio ar rywedd i archwilio a ddilynwyd y gweithdrefnau cywir ac a yw menywod yn cael canlyniad addas o ansawdd uchel. Cynhaliwyd ymarfer cwmpasu archwiliad dwfn i bennu'r llinell cwestiynu gywir i'w dilyn yn y panel a rhannwyd y wybodaeth ddilynol ag aelodau'r panel cyn y cyfarfod.

Ochr yn ochr â phennu a ddefnyddiwyd y datrysiad yn briodol, nod y panel thematig oedd cadarnhau'r canlynol:

1. a gafodd pob achos ei atgyfeirio/a gynigiwyd atgyfeiriad at Wasanaethau Menywod?
2. a oedd rhesymeg glir i gefnogi unrhyw achosion na chawsant eu hatgyfeirio at Wasanaethau Menywod?
3. a yw bodolaeth Gwasanaethau Menywod penodol yn effeithio ar y broses gwneud penderfyniadau?

Cefndir

Cydnabyddir yn eang bod menywod sy'n dod i gysylltiad â'r system cyfiawnder troseddol ymhlith y rhai mwyaf agored i niwed mewn cymdeithas. Gall y ffactorau sy'n arwain menywod i droseddu wahaniaethu'n sylweddol i'r rhai sy'n arwain dynion i droseddu. Er mwyn cydnabod hyn, derbynnir mai'r ffordd orau o reoli menywod sy'n troseddu yw ystyried anghenion a chefnidiroedd gwahanol menywod.

Adolygiad o fenywod yn y system cyfiawnder troseddol sy'n agored i niwediau penodol yw **Adroddiad Corston**, a gynhaliwyd gan y Farwnes Jean Corston yn 2006. Cafodd yr adolygiad ei ysgogi gan hunanladdiadau trychinebus chwe menyw yng Ngharchar Ei Fawrhydi Styal.

Nododd y Farwnes Corston ei bod hi'n bryd cael newid radical yn y ffordd roedd menywod yn y system cyfiawnder troseddol yn cael eu trin. Roedd hyn yn berthnasol i'r rhai sy'n troseddu ond hefyd i'r rhai sy'n wynebu risg o droseddu. Roedd argymhellion adroddiad Corston yn cynrychioli map trywydd tuag at y weledigaeth honno.

Gwnaeth yr adolygiad 43 o argymhellion ar driniaeth menywod yn y system cyfiawnder troseddol, gan ddadlau o blaid "the need for a distinct radically different, visibly-led, strategic, proportionate, holistic, woman-centred, integrated approach".

Ystyrir bod adroddiad Corston yn arloesol am ei fod yn nodi nodweddion menywod sy'n troseddu a'u hanghenion, sy'n aml yn gymhleth iawn, mewn ffordd mor glir a grymus.

Y Cyd-destun Cenedlaethol

Mae **Cynllun Cyflawni Strategaeth Troseddau Benywaidd 2022-2025** y Weinyddiaeth Gyfiawnder yn cefnogi mabwysiadu dull penodol i fenywod, sy'n ymateb i drawma wrth ymdrin â throseddau gan fenywod. Mae'n tynnu sylw at 4 blaenoriaeth allweddol i leihau troseddau gan fenywod:

1. llai o fenywod yn dod i gysylltiad â'r system gyfiawnder troseddol ac yn aildroseddu
2. llai o fenywod yn cael dedfryd fer o garchar gyda chyfran uwch yn cael eu rheoli'n llwyddiannus yn y gymuned

3. canlyniadau gwell i fenywod mewn carchar
4. amddiffyn y cyhoedd drwy ganlyniadau gwell i fenywod ar ôl eu rhyddhau

Gellir defnyddio Datrysiadau y Tu Allan i'r Llys yn ardal De Cymru i sicrhau bod menywod (lle y bo'n briodol) yn ymatal rhag ymuno â'r system cyfiawnder troseddol ac aildroseddu. Roedd yr achosion a drafodwyd ym mhanel craffu Mehefin 2024 i gyd yn gymwys am ymyrraeth Dull System Gyfan i Fenywod. Roedd y gwasanaeth hwn yn cynnig arweiniad a chynghor, yn cyfeirio ac yn atgyfeirio, yn ogystal â darparu cymorth ymarferol ac emosiynol. Roedd anghenion a nodwyd yn cael eu diwallu drwy ymyriadau un i un, grŵp ac ar-lein. Roedd pwyslais ar gytuno ar gynlluniau unigoleddig a'u dilyn er mwyn i fenywod allu manteisio i'r eithaf ar y cymorth sydd ar gael yn ystod eu cyfnod gyda'r gwasanaeth. Mae'r gwasanaeth hefyd yn helpu menywod i ddeall eu cryfderau, goresgyn rhwystrau ac achub ar gyfleoedd er mwyn iddynt allu symud ymlaen mewn bywyd.

Mae dull "system gyfan" yn canolbwyntio ar:

1. Atal ac Ymyrryd yn Gynnar
2. Llysoedd a dedfrydu
3. Datrysiadau yn y gymuned
4. Dalffa ac Ailsefydlu
5. Ymchwil a Gwerthuso

Ym mis Ebrill 2024, ailgomisiynwyd y Dull System Gyfan fel rhan o Wasanaeth Cymru'n Un. Darperir y gwasanaeth hwn gan Ymddiriedolaeth Nelson a'i phartneriaid; bthechange, St Giles Cymru, Pact a Media Academy Cymru (MAC).

Bydd menywod sy'n cael eu hatgyfeirio at y gwasanaeth yn cael eu cefnogi i wneud newidiadau cadarnhaol a chynaliadwy yn eu bywydau gyda:

- chymorth un i un cyfannol drwy wasanaeth ystyriol o drawma, sy'n ymateb i rywedd
- cymorth emosiynol ac ymarferol un i un i fenywod, sydd wedi'i deilwra i'w hanghenion
- gwasanaeth allgymorth
- cymorth gyda dillad, bwyd, nwyddau ymolchi ac anghenion sylfaenol.

Mae Llywodraeth Cymru, Llywodraeth y DU a phlismaona yng Nghymru yn gweithio gyda phartneriaid cyfiawnder ar Lasbrintiau ar gyfer gwasanaethau troseddwr benywaidd a Chyfiawnder Ieuencid. Mae'r **Glasbrint ar gyfer Troseddwr Benywaidd yng Nghymru** yn gweithio i greu datrysiadau cynaliadwy yn y gymuned i gadw menywod a chymunedau yn ddiogel ac yn rhydd o ymddygiad troseddol.

Cynllun Heddlu a Throseddu De Cymru 2023-2027

Mae'r cynllun hwn yn nodi'r blaenoriaethau y bydd Comisiynydd yr Heddlu a Throseddu yn dwyn y Prif Gwnstabl i gyfrif yn eu herbyn wrth iddynt barhau â'u taith ar y cyd tuag at gymunedau diogel a hyderus ledled De Cymru. Un o'r cyd-flaenoriaethau yn y cynllun hwn yw:

"Cynllunio ar gyfer llesiant cenedlaethau'r dyfodol drwy ddull cydgysylltiedig o atal niwed, ymyrryd yn gynnar â throseddwr ifanc a benywaidd, cynnwys pobl a thorri cylchoedd rhwng cenedlaethau gyda'n gilydd."

Bydd hyn yn cael ei gyflawni drwy weithio gyda Llywodraeth Cymru a'r Weinyddiaeth Gyfiawnder i drawsnewid y system gyfiawnder yng Nghymru i fenywod a phobl ifanc, gan roi'r glasbrintiau sy'n amlinellu'r newidiadau angenrheidiol ar waith. Bydd cyfleoedd i ymyrryd yn gynnar, gan ddargyfeirio pobl o droseddau, yn cael eu hehangu drwy adeiladu ar y Rhaglen Fraenaru i Fenywod a'r Gwasanaeth Ymyrryd yn Gynnar i Bobl 18 i 25 oed (sydd bellach wedi'i ailgomisiynu fel Gwasanaeth Cymru'n Un) er mwyn gwella cyfleoedd bywyd.

Gweler y dolenni isod:

[The Corston Report: the need for a distinct, radically different, visibly led, strategic, proportionate, holistic, woman-centred, integrated approach](#)

[Cynllun Cyflawni Strategaeth Troseddau Benywaidd 2022-25 \(publishing.service.gov.uk\)](#)

[glasbrint-ar-gyfer-troseddwyr-benywaidd.pdf \(llyw.cymru\)](#)

<https://www.comisiynydddecymru.org.uk/wp-content/uploads/2024/03/crp005-crime-plan-2023-welsh-digital-aw.pdf>

Canlyniadau Ymarfer Cwmpasu Archwiliad Dwfn

Roedd yr ymarfer cwmpasu archwiliad dwfn yn cynnwys ymgynghori â Gwasanaethau Cyfiawnder Heddlu De Cymru (HDC).

Nodir canlyniadau'r ymgynghoriadau isod:

- Nid oes arweiniad penodol ar ddull yr heddlu o ymdrin â chyflawnwyr benywaidd. Cyfeirir at y Matrics Difrifoldeb a bydd y Swyddog cyfrifol yn gwneud y penderfyniadau fesul achos.
- Nid oes swyddogion dynodedig ar gyfer troseddwyr benywaidd yn HDC, mae gan bawb ffocws ar fenywod.
- Caiff swyddogion yr heddlu hyfforddiant ar y model Datrysiadau y Tu Allan i'r Llys 2 haen sy'n cynnwys gwybodaeth am y Dull System Gyfan i Fenywod.
- Mae'r hyfforddiant yn nodi y dylai menywod 18+ oed gael eu hatgyfeirio at yr ymyriad i fenywod cyn cynnal ymyriadau eraill, os ystyrir bod hynny'n briodol.
- Darparwyd gwybodaeth am y Dull System Gyfan i fenywod a atgyfeiriwyd at y gwasanaeth.

Data a Gyflwynwyd yn y Panel gan Wasanaethau Cyfiawnder HDC

Ystyriodd y panel ddata ar Ddatrysiadau y Tu Allan i'r Llys o fis Ionawr 2023 i fis Rhagfyr 2023. Yn ystod y cyfnod hwn, arestiwyd 5,134 o fenywod 18+ oed. Roedd 282 o'r menywod hyn yn dod o grŵp ethnig leiafrifol ac ni chafodd ethnigrwydd ei gofnodi ar gyfer 350 ohonynt.

Y tair prif drosedd a nodwyd oedd:

- Dwyn
- Trais heb anaf
- Trais ag anafiadau

Roedd y data yn cynnwys gwybodaeth am Ddatrysiadau Cymunedol, Rhybuddion a Rhybuddion Amodol. Cafwyd 473 o Ddatrysiadau Cymunedol a 97 Rhybudd (yr oedd 65 ohonynt yn Rhybuddion Amodol). Mae prif ganfyddiadau'r adroddiad yn cynnwys y canlynol:

- Ni chaiff rhywedd unigolion ei gofnodi fel mater o drefn ac mae'r data'n dangos o fewn 114,176 o achosion sy'n cwmpasu canlyniadau pob oedolyn o fewn yr un cyfnod, nad yw rhywedd 98,695 ohonynt wedi'i gofnodi. Felly, daw cafeat gyda'r data yn sgil materion sy'n ymwneud â chofnodi ac ansawdd y data.
- Nododd adolygiad o ddata ar y math o droseddau mai dwyn oedd y drosedd fwyaf cyffredin, ond dangosodd hefyd fod troseddau yn erbyn cwnstabiaild yr heddlu ar gynydd.
- Nodwyd nad oedd ethnigrwydd yn cael ei gofnodi fel arfer wrth gyflwyno datrysiadau cymunedol. Priodolwyd hyn i'r defnydd o ddatrysiadau ar y stryd lle mae'r broses gofnodi yn llawer gwannach.

- Adolygwyd cydymffurfiaeth â datrysiadau cymunedol ac atgyfeiriadau dilynol a nodwyd bod rhyw 16% o fenywod heb ymgysylltu â'r Dull System Gyfan i Fenywod fel rhan o'u datrysiad cymunedol. Ni wnaeth rhyw 23% o'r rhai a gafodd rybudd amodol gydymffurfio â gofynion eu rybudd amodol.
- Roedd data atgyfeirio a gafwyd gan y tîm Cyfnewid yn nodi er bod cynnydd cadarnhaol yn cael ei wneud i atgyfeirio menywod at y Dull System Gyfan, roedd atgyfeiriadau yn parhau i gael eu gwneud at raglenni eraill yn lle hynny neu nid oedd unrhyw atgyfeiriadau'n cael eu gwneud o gwbl.
- Cafodd 9 menyw ail ddatrysiad y tu allan i'r llys o fewn 2 flynedd.

Crynodeb o Arsyllwadau'r Panel a dysgu Sefydliadol

Arsyllwadau'r panel	Dysgu sefydliadol
<p>Cynnydd yn nifer y bobl ifanc ag anhwylder diffyg canolbwyntio a gorfywiogrwydd (ADHD) sy'n dod i sylw'r heddlu. Ni chafodd marciwr ei ychwanegu mewn un achos.</p>	<p>Mynegodd HDC bwysigrwydd gosod marciwr ar yr unigolyn a chydabu bwysigrwydd atgyfeirio at wasanaethau oedolion ifanc. Ychwanegwyd marciwr yn syth ar ôl y panel.</p>
<p>Collwyd nifer o gyfleoedd i atgyfeirio at y Dull System Gyfan. Pwysleisiodd aelodau yr angen i wneud atgyfeiriadau at y Dull System Gyfan i Fenywod i sicrhau bod menywod yn cael cymorth cyfannol wedi'i dargedu.</p>	<p>Bydd yr ap newydd sy'n cael ei ddatblygu yn helpu i nodi llwybrau atgyfeirio ac yn goresgyn rhai o'r materion/oedi cyfredol a nodwyd.</p>
<p>Atgyfeiriad at gwrs ymwybyddiaeth alcohol yn unig i fenyw ag anghenion cymhleth lluosog.</p>	<p>Cydnabu aelodau'r panel y byddai atgyfeiriad at y Dull System Gyfan wedi bod yn fwy priodol, ac fel uchod, dylai'r ap ddatrys y materion hyn.</p>
<p>Enghraifft wych o fenyw yn y ddalfa yn cael ei gweld gan weithiwr gofal iechyd proffesiynol a chynhaliwyd asesiad hunan-niweidio i sicrhau ei bod yn addas i'w rhyddhau.</p>	<p>Sicrhau bod yr arfer cadarnhaol hwn i'w weld ar draws yr Unedau Rheoli Sylfaenol.</p>
<p>Gwella ansawdd yr amodau sydd ynghlwm wrth rybuddion amodol e.e. archwiliwyd achos lle awgrymodd aelodau'r panel y byddai gwaharddiad am gyfnod o'r ardal lle digwyddodd y drosedd wedi bod yn briodol</p>	<p>Mae gwella ansawdd yr amodau wedi'i gynnwys yng nghynllun y Gwasanaethau Cyfiawnder eleni.</p>
<p>Cydnabuwyd y gall y cyfathrebu rhwng yr hybiau a'r ddalfa fethu.</p>	<p>Mae'r Gwasanaethau Cyfiawnder wedi cynnwys hyn (a bydd yn parhau i'w gynnwys) yn eu hyfforddiant gloywi am fod angen rhoi mwy o sylw i'r rhesymeg honno dros wneud penderfyniadau er mwyn gwneud y penderfyniadau cywir.</p>
<p>Roedd rhai achosion yn ddiodefwr cam-drin domestig. Holwyd a gawsant gynnig cymorth tra'r oeddent yn y ddalfa.</p>	<p>Cadarnhaodd HDC fod cymorth wedi cael ei gynnig. Cadarnhaodd un fenyw ei bod hi</p>

	eisoes yn cael cymorth gan wasanaeth. Mae hwn yn arfer da sy'n amlwg ym mhob dalfa.
--	---

Crynodeb

Bydd dysgu sefydliadol a amlygir uchod yn cael ei adrodd yn ôl i swyddogion unigol a'u goruchwylwyr er mwyn adlewyrchu a hysbysu penderfyniadau ar gyfer achosion i'r dyfodol. Bydd yr adborth yn cael ei rannu ym mhob rhan o'r heddlu at ddibenion dysgu. Yn cyfateb i hynny, bydd enghreifftiau o waith gwych yn cael eu darparu i'r swyddogion sydd ynghlwm a'u cynnwys yn yr hyfforddiant.

Mae materion parhaus o ran cofnodi data demograffig ond mae HDC wedi rhoi sicrwydd i'r panel y bydd y rhain yn cael eu datrys drwy greu ap newydd a fydd ar gael i bob swyddog.

Casglodd y panel fod cyfleoedd wedi'u colli i atgyfeirio nifer o fenywod at y Dull System Gyfan ac mae hyn yn golygu bod cyfle wedi'i golli i asesu a diwallu eu hanghenion cyfannol. Mynegodd y panel y dylai pob menyw gael ei hatgyfeirio at y gwasanaeth ac y dylai'r staff benderfynu ar y cam gweithredu gorau ar ôl cwblhau asesiad.

